

Humlekart med skjøtselsanvisninger

- Viktige biotoper for humler og andre pollinerende insekter
- Forekomster av fremmede planter

Formålet med registrering.

Registrering av vegetasjon og kart gir oversikt:

- Planter/biotoper som er viktige for pollinerende insekter
- Forekomster av fremmede planter

For en del planter innen samme familie brukes fellesbenevnelse som villroser, svever, tistler m.m.

Registreringen er foretatt følgende steder:

- Parker og nærmiljøanlegg
- Gater, sykkel og gangveier
- Naturreservater
- Søndre Jeløy landskapsvernområde
- Hundremeterskoger
- Friluftslivsområder
- Naturområder hos private grunneiere

Hvordan er registrering og utarbeidelse av gjennomført?

Humlekart med skjøtselanvisninger er utarbeidet i samarbeid med Moss Drift og Anlegg KF, Fylkesmannens miljøvernaveideling og Landbruksforvaltningen Råde, Rygge og Moss.

Det gjøres oppmerksom på at registreringen ikke er en fullstendig oversikt over alle planter i et område men gir en grov oversikt over planter som er viktige for pollinerende insekter og forekomster av fremmede planter.

Kartet med skjøtselanvisninger er grunnlaget for framtidig drift.

Kartet og anvisninger justeres i forhold til nasjonale føringer, beslutninger m.m.

Kartet og skjøtselanvisninger er i første rekke et hjelpemiddel i forbindelse med drift av offentlige arealer og private områder hvor det er inngått avtaler med grunneier. Men vi håper at registreringen også ha interesse for publikum.

Skjøtselen starter sesong 2018 og med mange områder som skal legges inn må det påregnes at 2018 og 2019 er en innkjøringsperiode med tilpassning av rutiner.

Framtidig forvaltning og drift er definert i følgende skjøtselområder.

Skjøtselområde A:

i disse områdene er det utarbeidet detaljerte skjøtelsplaner.

I hovedsak gjelder dette kommunale arealer men det er også inngått avtaler med noen private grunneiere.

Skjøtselområde B:

Anvisninger for kantslått og annen skjøtsel langs turveier.

Skjøtselområde C:

Anvisninger for kantslått og annen skjøtsel langs veier, sykkel og gangveier.

Når det gjelder parker og gater er det gitt en kort beskrivelse av de fleste anlegg som kommunen har ansvar for forvaltning og skjøtsel.

- Humlevennlige trær og busker
- Humlebed og humlekasser
- Eventuelle tiltak (for mange parkene er vi i innledningsfasen når det gjelder framtidige tiltak)

Pollinerende insekter har en nøkkelrolle for økosystemer

Pollineringen som humlene og andre pollinerende insekter utfører gjør at de har en svært viktig rolle i økosystemene.

Nær 90 prosent av alle ville blomsterplanter i verden blir pollinert av dyr, for det meste insekter.

Disse plantene er helt avgjørende for at økosystemene skal fungere.

Hvor lenge lever humlene?

I vår del av verden lever humlene i ett år. Den befruktede dronningen er den eneste som overvintrer, mens gamle dronninger, arbeidere og hanner dør før vinteren. Om våren finner dronningen et passende reirsted (for eksempel gamle musebol), bygger en krukke av voks og fyller den med nektar fra blomster.

De første arbeiderne er små hunner. Senere på sommeren klekkes også hanner og nye dronninger.

Hvor langt flyr humlene?

Dronninger flyr ofte over store avstander på jakt etter ny bolplass om våren eller i søk etter blomster. En kan ofte se at de krysser store kornåkrer eller vann. Hos mørk jordhumle har en målt flyveavstander på opptil 9,8 km. De kan fly med en hastighet på mer enn 15 km i timen. Åkerhumle hører til de arter som søker føde nærmere bolet, med lengste registrerte avstand på 800 meter. Arter med store kolonier har en tendens til å fly lengre enn arter med små kolonier, da de har et større næringsbehov.

Tilstand for humler – I Norge er det livskraftige bestander for de fleste arter

På verdensbasis finnes det i overkant av 250 humlearter, mens det er påvist 35 arter i Norge.

Humlene dominerer på den nordlige halvkule, og det er ikke mange organismegrupper der nesten 14 % av verdens arter finnes hos oss.

Humlene finnes så og si overalt i Norge fra kyst til høyfjell, men de ulike artene har til en viss grad delt naturtypene mellom seg. De fleste arter har riktignok preferanse for åpne habitater der det er rikelig med blomster og muligheter for bolplass. Det er derfor få humler i tett skog, men mange arter dukker opp i små lysninger, på hogstflater og i kantsoner. Når selje- og viertrær blomstrer i skogen, er det dessuten et rikt humleliv i trekronene. I det åpne landskapet i lavlandet finnes et rikt humleliv i tilknytning til blomsterrike områder som kystheier, åkerkanter, veikanter, slåtteenger, ruderat områder og ikke minst i hagene våre.

Mange humlearter har gått sterkt tilbake både i Europa og Nord-Amerika som følge av omfattende omlegging i landbruket de siste 100 år. Også klimaendringer, pesticider og introduksjon av fremmede humlearter, ser ut til å ha slått tilbake mange arter. Likevel har Norge et rikt mangfold av humler, og de fleste artene som finnes hos oss har livskraftige og store bestander. Men det er viktig at vi i forvaltning av våre arealer legger til rette for å opprettholde og legge til rette for gode biotoper i framtiden.

Noen av våre aller vanligste arter, som både har vid utbredelse og store bestander i mange naturtyper, er: Trehumle, lys jordhumle, mørk jordhumle, hagehumle, lundhumle, lynghumle, steinhumle, åkerhumle, markhumle, jordgjøkhumle og markgjøkhumle. Noen arter er begrenset utbredt til kystområder, slik som kysthumle og delvis kragejordhumle. Videre har vi noen arter som hovedsakelig påtreffes i lavlandet på Østlandet slik som gresshumle, enghumle, bakkehumle og slåttehumle.

Under registrering av vegetasjonen i byen er det ikke foretatt systematiske observasjoner av humler i Moss men i alle områder som er omfattet av registreringen er det observert bra bestander av mange humlearter.

Noen arter truet – 3 er oppført på Norsk rødliste

Mange humlearter har gått sterkt tilbake i Europa og Nord-Amerika.

I Norge står fem humlearter på rødlista.

Tre av dem er vurdert som truet etter Norsk rødliste for arter 2015:

- **Slåttehumle (*Bombus subterraneus*): Sårbar**
- **Kløverhumle (*Bombus distinguendus*): Sterkt truet**
- **Lundgjøkhumle (*Bombus quadricolor*): Sårbar**

Andre pollinerende insekter

I tillegg til bier og humler er mange andre insekter som har betydning som pollinatorer, men vi har ikke tilstrekkelig kunnskap til å få en fullstendig oversikt over antall pollinerende arter i Norge. Andre grupper med mange pollinerende arter er: Dagsommerfugler og tussemørkesvermere, blomsterbukker, gullbasser, børstebiller, glansbiller, bringebærbiller, bløtbukker, blomsterbiller, broddbiller og blomsterfluer. Denne gruppen omfatter 1079 arter, inkludert bier og humler.

Sommerfugler – tilpasset ulike miljøer

Med svært få unntak lever sommerfugllarvene på levende planter, særlig på bladene, men alle andre deler av planten kan også benyttes. Derfor henger mangfoldet av sommerfugler nøye sammen med rikdommen av planter. Imidlertid ser en ofte at en art stiller flere krav til levestedet utover det at vertsplanten er til stede. Noen arter er til og med avhengig av to ulike habitat, et larvehabitat og et habitat der den voksne sommerfuglen har tilgang på nektarplanter.

Det gamle kulturlandskapet med blomsterenger, løvkratt og skoglysninger gir vilkår for en variert sommerfuglfauna. Spesielt er dette åpne landskapet viktig for dagsommerfugler og bloddråpesvermere.

Dette er en naturtype som blir sjeldnere og sjeldnere, på grunn av endringene i jordbruk og landbruk. Eller de kan være avhengig av en spesiell næringsplante, være tilknyttet en helt spesiell biotop, og er sårbare av den grunn.

Myr og våtmark har arter som er tilpasset ulike fuktige miljøer. En finner for eksempel ulike sommerfuglarter på torvmyrer, på strandenger og i takrømråder.

Sommerfugler trives i åpne biotoper med blomsterenger.

Mange arter sommerfugler lever i nærhet av strandsonen hvor det finnes mange biotoper som hver har sine arter: Tørre strandenger, sandstrender, mer eller mindre saltpåvirkede fuktenger, åpne områder med kratt og så videre.

Flere av sommerfuglartene er i tilbakegang og flere finnes på den norske rødlisten.

De fleste artene på rødlista lever i åpne habitater, og deres leveområder er påvirket av menneskelig aktivitet. I dag trues disse habitatene på to måter: På den ene siden av gjengroing, og på den andre siden av et effektivt landbruk basert på monokulturer. Det gamle kulturlandskapet med slåtteeenger og beite både på innmark og utmark, skapte en mosaikk av små, rike habitater med et vell av blomster og sommerfugler. I dag gjødsles enger og beiter slik at den konkurransesvake urtevegetasjonen forsvinner. En stor del av Norges sommerfugler lever i ulike skogtyper. Mange av disse artene spiser løv eller nåler, og er som regel uavhengige av skogens alder.

Imidlertid finnes det en liten gruppe sommerfugler som er avhengig av gammel skog.

Kantsoner med eng og blomster er viktige i jordbrukslandskapet

Menneskeskapt negativ påvirkning

Som andre insekter er mange pollinerende arter rødlistet fordi de lever innenfor et begrenset område. I tillegg har flesteparten en pågående nedgang i arealet eller i kvaliteten på leveområdene. Mange av artene har også fragmenterte populasjoner.

Årsaken til at mange pollinerende arter står på rødlista er i første rekke arealendringer som fører til tap av leveområder. I Rødlista 2015 er menneskeskapt påvirkning gjennom utbygging, oppdyrking og drenering, skogsdrift og opphør av drift som slått og beite understreket som viktige negative påvirkningsfaktorer for bier og humler, biller og sommerfugler. Fremmede plantearter er faktorer som truer bestandene av pollinerende insekter.

Trevegetasjon i jordekanter med selje, villmoreller og lønn er viktige for pollinerende insekter vår og forsommer. Bestanden av trærne er god i Moss.

Variert vegetasjon gjennom hele sesongen er viktig.

Humlene er avhengige av å finne blomster med pollen og nektar gjennom hele sesongen. Mange blomster er tilpasset å bli bestøvet av humler. Blomstene signaliserer med form, farge og duft at de er rike på pollen og nektar. De har gjerne blå, fiolette eller lyst rødlige farger. Humler er vanligvis ikke så strengt spesialiserte til enkelte blomsterarter siden humlesamfunnets levetid oftest er lengre enn en enkelt plantearts blomstringstid. Enkelte humlearter er mer spesialiserte enn andre. De spesialiserte humleartene kjennetegnes ofte ved at de har en forholdsvis kort sesong på grunn av at de prefererte fødeplantene har en begrenset blomstringstid.

Eksempler på naturlige forekommende planter som har blomster med dype og trange kronrør, og som dermed passer godt for humler med lang tunge, er arter i erteblomstfamilien – som gjerdevikke, rundbelg, knollerteknapp, rødkløver, skogkløver, fuglevikke og gulflatbelg. Andre attraktive planter for langtunga humler kan være kvassdå, guldå, dauvnesle, lintorskemunn, skogmarimjelle og storengkall.

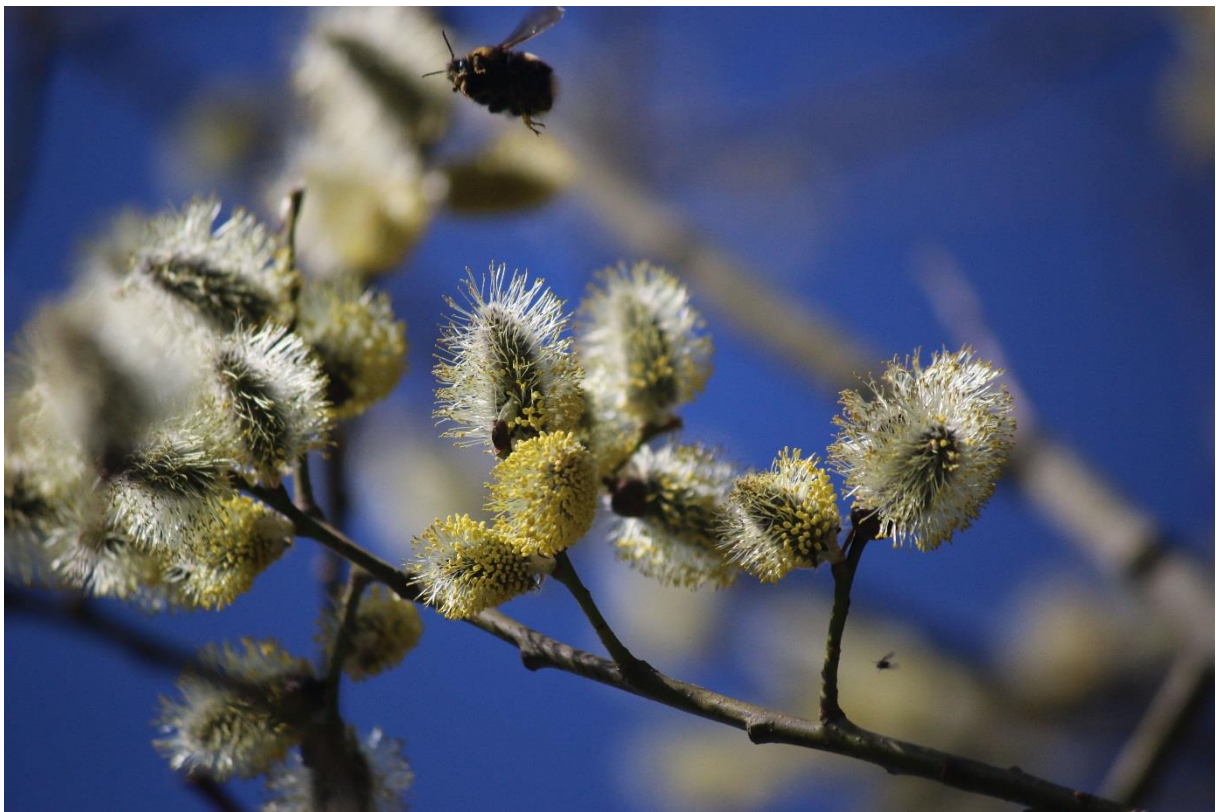
Røsslyng og blomstene hos bringebær, blåbær og tyttebær er meget viktige for korttunga humler. Engtjæreblom er en sikker vinner. Enghumleblom og kratthumleblom er som navnene tilsier også populære.

Blåklommer er spesielt viktige for lundhumla og dermed indirekte også for den sjeldne lundgjøkhumla. I tillegg er det mange planter som brukes av både korttunga og langtunga humler, og generelt fleste Gåsunger på selje og hestehov viktige for humlene og nesle og sitronsommerfugl når de begynner aktiviteten sin etter vinteren. I hager og parker er løkblomster som scilla og krokus viktige beiteplanter.

På forsommeren er villmoreller, lønn, løvetann, korsknapp viktige. Følgende planter, som gjerne blomstrer senere på sommeren, er generelt attraktive for humler: Engknoppurt, fagerknoppurt, tistler, rødknapp, blåknapp, oksetunge, geitrams, mjødurt, svever.

I hager og parker er løkblomster som scilla og krokus viktige beiteplanter.

På forsommeren er villmoreller, lønn, løvetann, korsknapp viktige. Følgende planter, som gjerne blomstrer senere på sommeren, er generelt attraktive for humler: Engknoppurt, fagerknoppurt, tistler, rødknapp, blåknapp, oksetunge, geitrams, mjødurt, svever.

Gåsunger på selje og hestehov viktige for humlene, nesle og sitronsommerfugl når de begynner aktiviteten sin etter vinteren. Bestanden av seljetrær er veldig god i Moss.

Blåbærskog ved Molbekk.

Røsslyng og blomstene hos bringebær, blåbær og tyttebær, blokkebær, bjørnebær er viktige planter for humler i mange av byens naturområder.

Fremmede plantearter - en trussel mot artsmangfoldet

Åpent landskap er utsatt for etablering av fremmede arter

Åpent landskap er utsatt for etablering av fremmede arter. I åpent lavland finner man for eksempel kulturmark, bostedsområder, veikanter og industriområder, berg og ur og åker. Disse områdene kjennetegnes av forstyrret vegetasjonsdekke. I mark med etablert og naturlig vegetasjonsdekke har ikke fremmede plantearter så gode muligheter til å etablere seg, mens i åpent lavland der marken ofte forstyrres av f.eks maskiner og dyretråkk, er sannsynligheten for etablering av fremmede plantearter stor. Et eksempel på dette er alle fremmede planteartene som finnes langs landets veikanter.

I forbindelse med registreringen er det observert at det i Moss er mange arealer med forstyrret vegetasjonsdekke spesielt i forbindelse med utbyggingsprosjekter.

Hvordan kan fremmede arter skade?

Fremmede arter kan være problematiske på mange måter. De kan utgjøre en trussel mot menneskers helse, medføre store kostnader for samfunnet og utgjøre en trussel mot naturmangfoldet.

Når en fremmed skadelig art inntar nye områder kan den skade naturmangfoldet på flere måter. Den kan endre leveområder, fortrenge arter som finnes naturlig på stedet, for eksempel ved

utkonkurrering av næring eller leveområder, være bærer av parasitter og sykdommer eller krysse seg med arter som finnes naturlig på stedet. Ved å krysse seg med arter som finnes naturlig på stedet kan det genetiske mangfoldet i arten som finnes naturlig på stedet minskes. Fremmede skadelige arter kan øke faren for utryddelsen av allerede truede arter.

Hvilke arter bekjempes i Moss for tiden?

For øyeblikket foregår det bekjempelse av kjempebjørnkjeks (*Heracleum mantegazzianum*). Rynkerose (*rosa rugosa*), hagelupin (*Lupinus polyphyllus*), canadagullris (*Solidago canadensis*), parkslirekne (*Fallopia japonica*) og Kjempespringfrø (*Impatiens glandulifera*) som har vært prioritert i Moss kommune.

Bekjempelse av kjempebjørnkjeks ble prioritert for 15 år siden med bakgrunn i at den er utrolig vanskelig å utrydde hvis den for etablere seg med store bestander.

Tiltakene har så langt vært vellykket og vi har nå kun mindre mindre bestander av planten.

Men det må understrekes at bekjempelse av svartelistede planter er svært tidkrevende og nye bestander dukker opp.

Når det gjelder rynkerose har bekjempelse pågått i ca. 10 år og det har vært prioritert å bekjempe *rosa rugosa* i friluftslivsområder med bakgrunn i at planten var i ferd med å ødelegge en del strender, solbadingsplasser og blomsterenger på Søndre Jeløy og Vestre Nes.

På Jeløya er det fjernet store bestander på Reierstranda, ved Albybukta, langs Gullholsundet, Sørstanda på Vestre Nes. Det pågår fortsatt «etterslukking» på noen av stedene. Dessuten er det i vinter satt i gang bekjempelse på nye steder, bl. annet Bredebukt på Søndre Jeløy.

Bekjempelse av Kjempespringfrø skjer i og ved Rambergbukta naturreservat.

Det pågår et bekjempelsesprogram i samarbeid med Fylkesmannen mot canadagullris på Jeløya.

I 2018 påbegynnes bekjempelse av Landøya som er observert i Vålerveien like før rundkjøring Mosseporten. Planten står ikke på «norsk svarteliste» men er svært giftig.

Blomsterenger er viktige for humler og sommerfugler.

Tekst tilknyttet kart

Jeløy

1) Rosnæstangen – grunneier Mollatt og utbyggingsselskapet Mallin Eiendom AS Moss kommune fester areal sør for Rosnæs bo og servicesenter - Skjøtselsområde A

Avtale med Mollatt og utbyggingsselskapet vedr. skjøtsel:

Eier Rosnæsstranda er Mallin Eiendom AS, Oslo. Kontaktperson er Ole Martin Dæhli, tlf. 995 78 650 / 69 88 20 19 mailadr.: odahli@start.no omd@viken.skog.no

Rosnæs A/S eier naboareal til kommunalt eiendom: Mollatt Peter Mollatt, styreleder Rosnes AS 93009196 mollatt@mollatt.no

Registrerte planter:

Villroser, lintorskemunn, blåklokke, tiriltunge, blåknapp, bringebær, tistelarter, kongsllys, rogn, hvitkløver, rødkløver, løvetann, svevearter, hestehov, villmoreller.

Fremmede planter: Kanadagullris og rosa rugosa.

Badestrand sør for roklubben er gjengrodd med Rosa rugosa.

Enkelte partier med rosa rugosa i kantsone mot vann og i vegetasjonsområde sørvest i området.

Tiltak: Forsiktig uttynning i tregrupper for å slippe inn mer lys for å framelske bedre forhold for blomstereng.

Beholde døde trestammer.

Bekjempelse av fremmede planter: Stort felt med kanadagullris nedenfor Bo og servicesenter. Det ble satt i gang bekjempelse 2017. Iverksette bekjempelse av rosa rugosa vinter 2019.

2) Langs Nesveien - Statens vegvesen - Kantslått C

Registrerte planter: Selje, lønn, hestehov, løvetann, villmoreller, engtjæreblom, svevearter, rødkløver, bringebær, geiterams, tistelarter, hestekastanje ved dyreklinikk på Nes.

Fremmede planter: Spredte bestander av kanadagullris.

3) Fuglevik naturreservat og nærområde ved Nesveien

Registrerte planter: Hestehov, rødkløver, fuglevikke, bringebær, markjordbær, blåbær, skogmarimjele, svever, rognebær, villroser, geiterams, engsmelle, ugrasklokke, vårerteknapp, rogn, storkonvall, daunesle, rødtvetann, markjordbær, tistelarter, rødkløver, legesteinkløver, løvetann, engsmelle, mjøddurt, hvitkløver blåklokke, selje, lønn.

Tiltak: Ingen spesielle utover å overvåke og bekjempe fremmede planter hvis det skulle bli påvist.

4) Langs Reneflottveien – Moss kommune- Kantslått C

Generell beskrivelse: Moss Drift og Anlegg KF har ansvar for kantslått langs Reneflottveien. Utover det har ikke Moss kommune forvaltning eller drift knyttet til sideveiene men registrering er foretatt for å inngå i totaloversikt for området.

Private stikkveier er Sjøhaugveien, Kippenesveien, Kongshavnveien og strekning på Nordre Jeløy til Tangen.

I tilknytning til veisystemet ligger private arealer med variert bestand av humlevennlige planter i LNF - områder.

Registrerte planter: Hestehov, løvetann, selje, lønn, lind, villmoreller, engtjæreblom, rognebær, rødkløver, tistelarter, bringebær, geiterams, blåklokke, svever.

Tiltak: Kantslått C:

Registrerte planter i private skogarealer i tilknytning til Nesveien og Reneflottveien.

5) Mellom Rosnæs og Kjellandsvik

Registrerte planter: Nyperoser, villberberis, selje, lønn, rogn, enkelte innslag av lind, blåbær, tyttebær, bringebær, strandvirvel, røsslyng, tistel, blåknapp, svever, tistelarter, trollhegg.

6) Kjellandsviktangen privat

Registrerte planter: Villberberis, slåper, villroser, rogn, tistelarter, trollhegg, røsslyng, blåklokker, kongsløys, lintorskemunn, tiriltunge, svever, slåpetorn, dauvnesle, blåklokke, ugrasklokke, blodstorkenebb, legesteinkløver, blåbær, tyttebær, rogn, selje og villmoreller. Blåbær dominerer i undervegetasjon,

Fremmede planter: Rosa rugosa vokser ved Kjellandsvikbukta og det er enkelte bestander på østsiden av Kjellandsviktangen.

Tiltak: Bekjempelse rosa rugosa. Må avtales med grunneier.

Kjellandsviktangen har variert vegetasjon for pollinerende insekter

7) Rambergåsen - privat

Registrerte planter: Lintorskemunn, bringebær (store bestander), enghumleblomst, markjordbær, blåbær, svevearter, geitrams, røsslyng, blåbær, tyttebær, blåkløkke, tistelarter, hvitkløver, villroser, selje, løvetann, villmorell, selje, lind, hestehov, rogn.

8) Bjørnåsen - privat

Registrerte planter: Rødkløver, tistelarter, geitrams, løvetann, storkonvall, trollhegg, vårerteknapp, markjordbær, trollhegg, villmoreller, selje, blåbær, lønn, lind, bringebær, røsslyng, svever, nyperoser, tjæreblomst, smørblomst, tyttebær, rogn.

9) Vestre Nes – Moss kommune- Skjøtselssområde A

Registrerte planter: Selje, hestehov, lønn, markjordbær, blåbær, løvetann, villroser, villberberis, slåpetorn, rognebær, bringebær, tistelarter, tirilltunge, mjødurt, fuglevikke, lintorskemunn, mjødurt, dauvnesle, hestehov, trollhegg, vårerteknapp, røsslyng, rødkløver, villmoreller, jordbærkløver, gulflatbelg, tyttebær, blåkløkke, geitrams, engsmelle, svevearter.

Bra med brenneslebestander som viktige eggleggingsplasser for en rekke sommerfuglarter

Tiltak: I området ved Katteberget må det utføres krattrydding for å hindre at røsslyngplanter fortrenses. Blomsterenger slås i henhold til angitte tidspunkter.

Gressenger i nærområder til badeplasser slås regelmessig.

Bevare arealer med bringebær, villroser, mjødurt og brennesle

Fremmede planter: Rosa rugosa vokser på sørspissen i naturreservat og enkelte spredte bestander i friluftslivsområdet.

Liten bestand med parkslirekne langs turvei ned til Sørstranda må bekjempes
mispel i område må fjernes.

På Vestre Nes er det variert flora med humlevennlige planter med blomstring gjennom hele vekstsesongen.

10) Rambergbukta naturreservat

Registrerte arter: Blåknapp, tistelarter, tiriltunge, mjødurt, fuglevikke, lintorskemunn, mjødurt, dauvnesle, hestehov, trollhegg, vårerteknapp, røsslyng, rødkløver, villmoreller, jordbærkløver, gulflatbelg, svevearter

Fremmede planter: kjempespringfrø og *rosa rugosa*

Tiltak: Restbestandene av *rosa rugosa* fjernes men etappevis slik at utvasking unngås.

Må avtales med grunneier. Det pågår bekjempelse av kjempespringfrø.

11) Tangen naturreservat

Registrerte planter: Tiriltunge, villberberis, villroser, markjordbær, engtjæreblom, røsslyng, villmoreller, rogn, blodstorkenebb, slåpetorn, blåbær, villkaprifol, lintorskemunn, svevearter, blåklokke, villkaprifol, smørbukk, løvetann, selje, hestehov.

Tiltak: Ingen spesielle utover å påse at fremmede planter ikke etablerer seg i reservatet.

Tangen naturreservat. Verneområdene er viktige med innslag av både blomster, busker og trær.

12) Kongshavntjern naturreservat

Registrerte planter: Leddved, vivendel, selje

Tiltak: Ingen spesielle utover å påse at fremmede planter ikke etablerer seg i reservatet.

13) Orebukta naturreservat

Registrerte planter: Villmoreller, blåbær, røsslyng, tyttebær, lind, selje, vårerteknapp, villroser, villberberis, blodstorkenebb, smørbukk, dragehode, tiriltunge, tistelarter.

I nærheten av reservatet vokser bringebær, hestehov og selje

Tiltak:

Ingen spesielle utover å påse at fremmede planter ikke etablerer seg i reservatet

Villberberis, villroser, slåpetorn er viktige beiteplanter for humler.

14) Framnes - Skjøtselsområde A - Privat - Frelsesarmeen

Registrerte planter: Lintorskemunn, tistelarter, bringebær, engsmelle, strandkål, kongsllys, strandvind, villroser, mjødukt, svevearter, geitrams, rødkløver, tistel, perikum, slåpetorn, geiterams, dauvnesle, kongsllys, engsmelle, løvetann, lønn, villmoreller, hestehov, løvetann
Bra med neslebestander (eggleggingsplasser for en rekke sommerfuglarter).

Fremmede planter: Rosa rugosa, kanadagullris.

Dessuten er en stor bestand med fagerfredløs(hageplante) helt nord i området.

Tiltak:

- Etablere slåtteng på et begrenset areal.
 - Områder med graseng/stauder/brennesle, villroser opprettholdes i hovedsak som i dag.
 - Revegetere arealet som ble hogd ut vinter 2016
 - Beskjære lindeallee og fjerne skudd av lind som har kommet opp slik at alleen blir fristilt
 - Oppgradere standard på turvei.
 - Bekjempe rosa rugosa og fagerfredløs.
 - Fristille eiker helt sør på eiendommen
- Iverksettes 2019

Partier med *Rosa rugosa* må bekjempes

14B) Skråning inne på skoleområdet til Frelsesarmeen

Prøveprosjekt i skråning inne på skoleområdet som ikke har blitt klippet i sommer.

Registrerte planter: Kongsspir, løvetann, rødkløver, hestehov, engsmelle, lintorskemunn, dauvnesle, fuglevikke, tistelarter, vårerteknapp, blåkløkke, svevearter.

Fremmede planter: Parkslirekne.

Tiltak: Bekjempe parkslirekne.

15) Reieråsen naturreservat

Registrerte planter: Villmoreller, blåbær, svever, lønn, selje, rogn, lind, lønn.

Tiltak: Ingen spesielle utover å påse at fremmede planter ikke etablerer seg i reservatet.

15B) Område sør for reservat bak blokk på Framnes - Skjøtselsområde A

Registrerte planter: Bringebær, villmoreller, villroser, rogn, villberberis, svevearter, trollhegg, rødknapp, tistelarter, kratthumleblom.

Tiltak: Statens naturoppsyn har i 2017 har kappet ned kratt for å opprettholde blomstereng. Dette skal utføres regelmessig framover som en del av skjøtselen.

16) Reierbukta - Skjøtselsområde A - privat areal - Karl Reier

Registrerte planter: Selje, lønn, lind, villmoreller, blåkløkke, rødkløver, blåknapp, bringebær, villroser, nesle, dauvnesle, tistelarter, geiterams, lintorskemunn, mjørdurt, tiriltunge, engsmelle, tiriltunge, strandvind, ormetunge, hvitkløver, svevearter, sverdlilje, blodstorkenebb, fuglevikke, kongsspir.

Fremmede planter: Strandkarse i blomsterengsone og enkelte bestander av lupiner langs steingjerde.

Tiltak: Beiteprosjektet har vært vellykket for å åpne landskapet.

I framtidig skjøtsel bør det vurderes om beiting reduseres i deler av arealet for å framelske blomstereng.

Et annet alternativ er å minske beiterykket i perioder. Skal vurderes sammen med grunneier og Landbruksforvaltningen Råde, Rygge og Moss.

Statens naturoppsyn skjærte i 2017 ned kratt i sørøstre del av området. Dette skal utføres regelmessig framover som en del av skjøtselen.

Beiteareal med innslag av blomster.

17A) Albybukta

Registrerte planter: Selje, lønn, lind, rogn, hestekastanje, svevearter, blåklomme, rødkløver, blåknapp, bringebær, villroser, nesle, dauvnesle, tistelarter, geiterams, lintorskemunn, mjøddurt, engsmelle, tiriltunge, strandvind, ormetunge, hvitkløver, sverdlilje, blodstorkenebb, fuglevikke, kongsspir, løvetann, hestekastanje, sverdliljer i dam i hageanlegg på Rød.

Bra bestander med brennesle (eggleggingsplasser for en rekke sommerfuglarter)

Tiltak: Området ved badestrand klippes regelmessig også i framtiden mens området i sørøst forvaltes som blomstereng. Slås i slutten av august.

Forekomst av villroser opprettholdes men begrenses slik at de ikke brer seg utover i blomstereng. Det er etablert blomstereng på jorde øst for turvei (Landbruksforvaltningen)

17B) Bredebukt

Tilstand: Består hovedsakelig av strandeng og Rosa rugosa rundt bålplasser. Dessuten buskfuruer i en rekke i bakkant.

Tiltak: Fjerne rosa rugosa og la strandeng vandre inn.

Bekjempelse iverksatt desember 2017. Beplantningen er kappet ned. Sprøytes forsommer 2018.

17C) Tursti mellom Andersrød og Mamen – Skjøtselssområde A

Registrerte planter: Blåknapp, åkervind, geitrams, svevearter, tistelarter

Tiltak: Framelske blomstereng i skråning og mellom steinmur og åker.

Fjerne kratt langs steinmur regelmessig.

18) Rødsåsen naturreservat og Hesteløkka - Skjøtselssområde A

Registrerte arter:

Stalsberget/Rødsåsen:

Villmoreller, lønn, villberberis, storkonvall, svever, engtjæreblom, smørbukk,

Hesteløkka: Villmoreller, selje, tistelarter, lintorskemunn, blåklokke, nesle (eggleggingsplasser for en rekke sommerfuglarter), svevearter.

Tiltak: Etablere blomstereng på Hesteløkka. Innhente tillatelse fra grunneier.

I reservat: Ingen spesielle utover å påse at fremmede planter ikke etablerer seg i reservatet.

Ved Stalsberget er det gode beitemuligheter for pollinerende insekter gjennom hele sesongen.

19) Grønliparken naturreservat – Skjøtselsområde A

Registrerte planter: Lønn, lind, hegg

Fremmede planter: Skvallerkål

Tiltak: Bekjempelse av skvallerkål

20) Hesteberget - Gullholmsundet - Skjøtselsområde A

Registrerte planter: Bringebær, mjødukt, storkenebb, rødkløver, strandvind, blåknapp, villroser, blåklokke, strandvind, villroser, blodstorkenebb, rødkløver, geiterams, smørbukk, strandkål, villberberis, lintorskemunn, svevearter, tistelarter, hestehov.

Fremmede planter: Kommer opp noe rosa rugosa langs Gullholmsundet etter bekjempelse som er foretatt.

Tiltak: Videreføre bekjempelsen av rosa rugosa ved Gullholmsundet og etablere blomstereng ved Hesteberget/beiteareal Telenor. Rydde kratt regelmessig.

Statens naturoppsyn har slått ned kratt vår 2017.

Framelske blomstereng i forbindelse med rehabilitering av vanningsdammer på Tronvik gård i henhold til vedtak fattet som tilsynsmyndighet for Søndre Jeløy landskapsvernområde.

Det er bevilget 30 000 av vernemiddelpotten til tiltaket

Første år etter tilbakeskjæring av *rosa rugosa* i Gullholmsundet.

Blomsterplanter vandrer inn og etablerer i løpet av få år variert blomstereng.

21) Refsnesstranda og Refsnes naturreservat - Skjøtselsområde A

Registrerte planter: I eikelunden er det bestander av villroser og slåpetorn. Viktig biotop for fugleliv og pollinerende insekter. Dessuten består bunnvegetasjonen men det er ikke foretatt kartlegging.

Det er også en forekomst av rosa rugosa i eikelunden.

I naturreservatet er dominert av løvtrær med innslag av både lind, lønn, villmoreller, selje, bringebær, blåbær, svevearter, mjøddurt, enghumleblom, fuglevikke, villberberis, vårerteknapp, markjordbær, lind, rogn, blåklokke, gullris, røsslyng, lintorskemunn, tiriltunge, selje, villroser, skogmarimjele, rødskløver, løvetann.

Fremmede planter: Rosa rugosa i eikelund, ved skulptur og i skille mellom hus og friområde ved Refsnesmoloen.

Tiltak: Bekjempe rosa rugosa og kjempebjørnkjeks. Foreta uttynning slik at området beholder sitt preg med blomstereng og villroser.

Plen i strandområdet, aktivitetsområde klippes som i dag.

I reservat: Ingen spesielle utover å påse at fremmede planter ikke etablerer seg i reservatet

Registreringer i nærområdet:

Seljer ved Mellomfaret lekeplass

Seljer ved Bergersborg.

Lind og lønn i Refsnesalléen

I Majaparken er det etablert humlekasser som Refsnes vel har ansvaret for.

22) Orkerødskogen - Frivillig verneområde - Skjøtselsområde A

Registrerte planter: Åpen slette sør i området bestående av gress, bringebær.

Lind, lønn, selje, villmoreller, tyttebær, blåbær, røsslyng

Tiltak/Skjøtsel: Ingen spesielle utover å påse at svartelista planter ikke etablerer seg i reservatet.

23) Orkerødlunden - Skjøtselsområde A.

Registrerte planter: Rødskløver, hvitkløver, tiriltunge, tistelarter, lønn, villmoreller, bringebær, fuglevikke, rogn, hestehov, lind, villroser.

Tiltak: Opprettholde blomstereng - slått ettersommer.

24) Statlig friluftslivsområde Rambergbråten og Bangtjernnet biotopvernområde - Skjøtselsområde A

Registrerte planter: Hestehov, bringebær, kaprifol, villmoreller, epletrær, villroser, spisslønn, bringebær, svevearter, rødskløver, dauvnesle, tistelarter, blåknapp, rødskløver, selje, rogn og lønn.

Fremmede planter: Moskusurt.

Tiltak Rambergbråten: Opprettholde dagens landskapsbilde med grasslette/blomstereng, bringebærkratt og innslag av trær. Begrense omfang av bringebærkratt.

Stor bestand av moskusurt må bekjempes.

Tiltak Bangtjernnet biotopvernområde:

Ingen spesielle utover å påse at fremmede planter ikke etablerer seg i biotopvernområdet.

26) Friområdet ved Ramberg skole - Skjøtselsområde A

Registrerte planter: Spisslønn, selje, villmorell, enghumleblomst, bringebær, blåbær, villroser, rogn, blåknapp, markjordbær.

Tiltak skjøtsel: Framelske blomstereng ved inngangspartiet i Jervedeien.

27) Jervedeien – Skjøtselsområde A

Registrerte planter: Åkervindel, tistelarter, villmorell, blåknapp, svevearter, villroser, enghumleblomst, bringebær, lønn og selje.

Tiltak skjøtsel: Framelske blomstereng.

28) Bellevueåsen - Skjøtselsområde A

Registrerte planter: Skogmarimjele, spisslønn, selje, rogn, gullris, svevearter, røsslyng, enghumleblomst, nesle, villroser, blåbær, liljekonvall, lintorskemunn, gullris, trollhegg.

Tiltak: Holde blomsterenger og røsslyngheier fri for kratt

29) Gullholmen – Skjøtselsområde A

Registrerte planter: Hestekastanje, epletre, store mengder blåklokker, svevearter, tistelarter, ormehode, smørbukk, strandkål.

Fremmede planter: Parkslirekne ved hovedtun.

Tiltak: Det er iverksatt bekjempelsestiltak mot parkslirekne

Gullholmen viktig både for mennesker, fauna og flora. Bra lokaliteter av vegetasjon for pollinerende insekter. Ormehodet på bildet er veldig populær beiteplante for humler.

30) Bile – Skjøtselsområde A

Registrerte planter: Slåpetorn, villroser, blåklokke, dragehode, villberberis, rødknapp, smørbukk.

Fremmede planter: Rosa rugosa.

Framtidig skjøtsel: Bekjempe rosa rugosa.

Skjøtsel for å utvide eng iverksatt sommer 2017.

Fylkesmannen har bevilget 20 000 til skjøtseltiltak dragehode.

Skjøtsel for å opprettholde biotop for dragehode startet i 2017.

Tiltak for å utvide engareal er påbegynt i 2017.

Bysiden: Krapfoss – Kambo - Melløs – Kallum - Øre - Mossemarka – Dillingøya - Molbekk - Sentrum - Dillingøya

31) Noreødegården - Skjøtselsområde A

Registrerte planter: Selje, lønn, hestehov, løvetann, tistelarter, fuglevikke, hestehov, engsmelle, rødkløver, hvitkløver, svevearter, røsslyng, blåbær, sverdlilje, geitrams, rogn, åkervindel, markjordær, trollhegg

Fremmede planter: Canadagullris og lupiner

Tiltak: Langs løypenett blir rydding foretatt i nærsone

Iverksette bekjempningsprogram mot canadagullris.

Bekjempelse av lupiner er satt i gang.

32) Mossemarka - Moss skiklubb utfører rydding langs turveier - Skjøtselsområde A

Mossemarka preges av blåbær, tyttebær og røsslyng i undervegetasjon i områdene mellom løypenettet som ryddes av Moss skiklubb. Dessuten er det myrer med molteplanter.

På grunn av hogst som foretas i Mossemarka skifter bestanden av planter i perioder. På hogstflatene er det i perioder bestander av geiterams og bringebær men etter hvert som disse gror igjen forsvinner også disse plantene slik at beitearealene for pollinerende insekter skifter en del. Stabile beitearealer er langs turveiene.

Langs løypenett er det gode bestander av bjørnebær en rekke steder. Busken er viktig beiteplante for pollinerende insekter på grunn av lang blomstringstid.

32A) Skihytteveien – Mellom Vanembukken og skihytta

Registrerte planter: Hestehov, bjørnebær, bringebær, løvetann, markjordbær, tyttebær, blåbær, røsslyng. Stor bestand hestehov ved bakke opp til skihytta.

32B) Lysløypa: Vanembukken - Skihytta

Registrerte planter: Bringebær, svevearter, fuglevikke, tistelarter, blokkebær, blåbær, tyttebær, røsslyng, rødkløver, kvann, løvetann, gullris, geiterams, trollhegg, skogmarimjele, bjørnebær, rognebær.

32C) Lysløypa østlig strekning mellom Noreødegården og skihytta

Registrerte planter: Bringebær, ulike svever, fuglevikke, tistelarter, blokkebær, blåbær, tyttebær, røsslyng, rødkløver, løvetann, søtvier, skogmarimjele, bjørnebær, rognebær, trollhegg, svever.

32D) Noreødegården/Skihtytta/vinterveien til Ødemørk

Registrerte planter: Selje, hestehov, fuglevikke, engsmelle, rødkløver, hvitkløver, røsslyng, blåbær, trollhegg, tiriltunge

Selger ved Noreødegården, Nøkkelanddelet, langs turveien seljekratt, enghumleblom

Stor bestand hestehov ved bakke opp til skihytta.

Tiltak langs løypenettet: Ingen spesielle tiltak utover skiklubbens løyperydding men i forbindelse med skjøtselen må det tas hensyn til bestandene med bjørnebær.

32E) Ødemørk (Vestby)

Registrerte planter: Selje, svevearter, tistelarter, tiriltunge, hestehov, mjødukt, bringebær (stort areal litt øst for plassen)

Foregår regelmessig skjøtsel av området av Vestby kommune.

32F) Sykkelvei langs østsiden E6

Registrerte planter: Selje, hestehov, løvetann, bringebær, bjørnebær, røsslyng, tiriltunge, løvetann, skogmarimjele, tyttebær, blåbær, markjordbær, blåkløkke, svevearter, tistelarter, røsslyng, legesteinkløver, rødkløver, hvitkløver, fuglevikke, vårerteknapp, geitrams, blåknapp, løvetann, gullris, røsslyng, villroser, åkervindel, daunesle, rødtvetann, markjordbær.

Ved bomstasjon Kambo vokser mange seljer øst for E6.

Under kraftledninger langs E6 seljekratt, bringebær, røsslyng, hestehov. Stor bestand av hestehov ved undergang Åvangen ellers spredt langs anleggsvei. Seljer spredt langs anleggsvei og store bestander med hestehov og løvetann i kantsoner langs E6.

Fremmede planter: Store partier med kanadagullris langs sykkelvei øst for undergang E6 ved Åvangen.

Tiltak: Vokseplassene vil variere i utbredelse men på grunn av rydding av trær under høyspentledninger med jevne mellomrom vil området i hovedsak være åpent i framtiden.

Fremmede planter må bekjempes – Avtale med grunneier må inngås

32G) Patterødvien

Registrerte planter: Selje, bringebær, hestehov, geiterams, tistelarter, blåbær, løvetann, hestehov, røsslyng langs gangvei vest for E6 og på tidligere idrettsbane Nøkkeland.

Fremmede planter: Parkslirekne, kanadagullris.

Tiltak: Bekjempelse av parkslirekne og kanadagullris.

33) Langs Vålerveien fra Krapfossbroen rundkjøring Mosseporten

Registrerte planter: Villmoreller, hestehov, selje, løvetann, lind, hestehov, spisslønn, ormetunge, smørbutikk, svever, tistelarter, villroser, geitrams, lintorskemunn, rødkløver, hvitkløver, kongsløys, bringebær, kratthumleblomst

Fremmede planter: Stor bestand med kanadagullris ved innkjøring Skanseveien og parkslirekne ved

innkjøring Tjernveien. Dessuten spredte planter langs veikant på hele strekningen. Ved kryss Mosseporten er Landøye registrert. Planten står ikke på svarteliste med skal bekjempes på grunn av at den er veldig giftig.

Tiltak: Bekjempe kanadagullris og parkslirekne

Startet bekjempelse av parkslirekne og kanadagullris seinsommer 2017 ved innkjøring til Skanseveien.

34) Skoleåsen/Krapfoss

Registrerte planter: Villmorell, geitved, røsslyng, tyttebær, sveve, blåbær, rogn, lønn, seljekratt.

Dominerende bunnvegetasjon er røsslyng.

Tiltak: Ingen spesielle utover å sørge for at områder med røsslyng ikke gror igjen.

Røsslyng er en viktig beiteplante seinsommer og høst. Planten utbredt i skogarealer og mange av åsene som ligger som grønne oaser i bebyggelse flere steder i byen.

35) Blåbæraåsen

Registrerte planter: Villroser, løvetann, hestehov, svevearter, bringebær, blåbær, tyttebær, smørbukk, tistelarter, markjordbær, rødkløver, rogn, røsslyng, blåkløkker, lintorskemunn, selje, villmoreller.

Tiltak: Ingen spesielle.

36) Torbjørnsrød – vei inn til Sydsbogen

Registrerte planter: Seljer, hestehov, løvetann, lintorskemunn, ormetunge, bringebær langs vei inn til Sydsbogen, langs turvei ved jorde/mot Kraftex og etter undergang E6.

Fremmede planter: Kanadagullris

Tiltak: Bekjempelse av kanadagullris

37) Langs Osloveien – Ansvarlig: Statens vegvesen

Registrerte planter: Store bestander av selje langs hele strekningen.

hestehov, løvetann ved bro Osloveien, avkjøring til Kilsbakken, Nøkkeland skole, Kambo mølle og tvers over for Kiwibutikk Sjøhagen.

Seljetrær ved Kambo marina, parkeringsplass Kambostasjon på andre siden, innkjøring Kulpe.

Fremmede planter: Kanadagullris.

Tiltak: Bekjempe av kanadagullris.

37B) Langs Kambobekken/Trolldalsbekken – privat Wankel

Registrerte planter: Geitrams, rødkløver, bringebær, strandvind, brennesle, humle, geitved, villroser, mjødurt, rogn, lind, lønn, tistelarter, selje.

Fremmede planter: Kanadagullris.

Tiltak: Bekjempelse av kanadagullris

38) Kamboluen/akebakke Kantåsen/turvei inn til Mossemarka - Skjøtselområde A

Registrerte planter: Selje, hestehov, løvetann, villmoreller, mjødurt, gulknapp, vårerteknapp, hvitkløver, rødkløver, sverdlilje, villrose, geitrams, kongsløys, bringebær, tiriltunge, storkonvall, røsslyng.

Parkeringsplass ved Nøkkeland skole: Svartsurbær.

Tiltak: Fjerne kratt regelmessig i Kamboluen og akebakke.

39) Kulpe – Privat Wankel

Registrerte planter: Selje, hestehov, løvetann, villmoreller, mjødurt, tiriltunge, vårerteknapp, hvitkløver, rødkløver, sverdlilje, villrose, geitrams, røsslyng, kongsløys, bringebær, røsslyng, prestekrage, hegg,

Fremmede planter: Rosa rugosa, kanadagullris.

Tiltak: Bekjempe rosa rugosa – innhente tillatelse fra grunneier.

40) Molbekk – Privat Wankel og Høeg eiendom

Registrerte planter: Seljer i hele området, blåkløkke, bjørnebær, bringebær, svever, fuglevikke, kongsløys, tiriltunge, blåknapp, rødkløver, tiriltunge, blåknapp, røsslyng, blodstorkenebb, ormetunge, lintorskemunn, geitrams, tistelarter, strandvind, kattehale, grasflatbelg, trollhegg, svever.

Viktig lokalitet med svever rett nord for lindbaugen hvor det er registrert mange sommerfuglarter.

Fremmede planter: Rosa rugosa ved Lindbaugen.

I marksikringsplan for revevegetering av områder er det beskrevet oppfølging med bekjempelse av kanadagullris i anleggssperioden. Risk manager/Kvalitetssystem/park og friluft

Tiltak: Kantslå langs turvei – fjerne ospeskudd som slår opp i kant langs turvei.

Bekjempe rosa rugosa ved Lindbaugen – Innhente tillatelse fra grunneier.

41) Røysåsen – Privat Høegh eiendom

Registrerte planter: Blåbær, tyttebær, engtjæreblom, svever, røsslyng er dominerende bunnvegetasjon er røsslyng.

Tiltak: Ingen spesielle.

42) Nesparken og området ved skateanlegg - Skjøtselområde A

Registrerte planter: Selje, krokus, løvetann, rødkløver, mjødurt, sverdlilje, rogn, svenskeas, lintorskemunn, blåkløkke, tiriltunge, fuglevikke, blodrips, markjordbær, svevearter, hvitkløver, smørbukk, slyngkaprifol, smørblomst, villroser, kongsløys, hestekastanje, lønn, hvitkløver, vårerteknapp, dauvnesle, geitrams, lind blåknapp, svever, bringebær, ormetunge, engsmelle, tistelarter, blåknapp, røsslyng, løvetann, trollhegg, markjordbær, rododendron.

Sykkel/gangvei mellom Nesparken og Tjukkemyr: Bringebær, sverdlilje, engtjæreblom, løvetann, blåbær, dauvnesle, hestehov, selje, tjæreblomst, kratthumbleblomst.

Fremmede planter: Kanadagullris og rosa rugosa mellom gangvei og brannstasjon – står på eiendom til MIB.

Tiltak: Partier med kanadagullris mellom sykkelvei og innfartsveien må bekjempes
Rosa rugosa bekjempes – Må inngås avtale med MIB.

43) Vansjøstien- Kantslått C

Strekning Flua – Vepsen – Torbjørnsrød - Nore

Registrerte planter: Bringebær, selje, hestehov, løvetann, tyttebær, blåbær, røsslyng, markjordbær, blåbær, tyttebær, sverdlilje, hvitkløver, rødkløver, svever, ulike arter tistler

Fremmede planter: Stort parti med kanadagullris og lupiner ved Torbjørnsrød.

Inngå avtale med grunneier for å iverksette bekjempelse.

Spredte bestander med kanadagullris langs hele strekningen.

44) Bjørnåsen – Krapfoss – Skjøtselsområde A

Registrerte planter: Røsslyng, rødkløver, hvitkløver, ormehode, trollhegg, svever, bringebær, løvetann, selje

Tiltak: Hindre gjengroing av arealer med røsslyng – under partier med furutrær. Forsiktig slått på voll ved skyttergraver – mest blomsterrikt på østlig del.

45) Riksvei 120 og sykkelvei mellom Mosseporten og Røedsbroen - (Statens vegvesen) Området mellom riksveien og sykkelveien ved Vanembukken (Kommunalt område)

Registrerte planter: Selje, hestehov, tjæreblomst, rødkløver, hvitkløver, bringebær, løvetann, røsslyng, tyttebær, blåbær

Fremmede planter: I området mellom riksveien og sykkelvei på strekninger er det partier med lupiner og kanadagullris som må bekjempes

Tiltak: Bekjempe fremmede planter. Inngå samarbeid med Statens Vegvesen.

Stikkvei ned til Vanem.

Registrerte planter: Selje, hestehov, lønn, ormehode, tiriltunge, enghumleblomst

45 B) Kolsrødveien.

Registrerte planter: Selje, bringebær, tiriltunge, løvetann, lønn, sverdlilje, mjørdurt, enghumleblomst, blåbær, røsslyng, blåbær.

46) Innkjøring renovasjonsanlegget Solgaard

Registrerte planter: Selje, hestehov, løvetann, ormetunge, bringebær, svever.

Fremmede planter: Kjempebjørnkjeks, parkslirekne, kanadagullris.

Tiltak: Bekjempe fremmede planter – Mesteparten av bekjempelsen i skråning langs innkjøringsvei inne på Solgaard renovasjonsanlegg - Ansvarlig MOVAR – Må inngås avtale

Parkslirekne på arealet ved Egge mot riksveien ved innkjøring til renovasjonsanlegget.

Ansvarlig: Moss kommune.

47) Eika – Skjøtselsområde A

Registrerte planter: Svenskeasal, hagtorn, tistelarter, strandvind, løvetann, mjørdurt, bringebær, rødkløver, fuglevikke.

Fremmede planter: Rosa rugosa, parkslirekne, kanadagullris.

Tiltak: Bekjempe rosa rugosa, kanadagullris og parkslirekne.

48) Ørebukta – Skjøtselsområde A

Registrerte planter: Åkervind, mjørdurt, bringebær, geitrams, tiriltunge, selje, rødkløver, ormetunge, svever, tistelarter, lintorskemunn, smørbukk, vårerteknapp, kongsspir, løvetann, hestehov

Fremmede planter: Lupin og kanadagullris

Tiltak: Bekjempe lupin og kanadagullris. La vollen være eng. Slå flater som plen.

Ved innkjøring til hockeyhallen er planert og planter er i ferd med å etablere seg. I sonen langs Øreveien etableres plen med naturlig overgang til eng langs bekk og landskap mot nærmiljøanlegg.

48B) Øreveien

Registrerte planter: Bringebær, ormehode, lintorskemunn, tiriltunge, rødkløver, hvitkløver, sverdlilje, selje.

Fremmede planter: Kanadagullris, parkslirekne, lupin.

Tiltak: Det er etablert jordvoll mot Vansjø båtforening og Øre borettslag. Skal plantes trerekke med rogn langs veien mot Øre borettslag.

Krattskog holdes nede regelmessig slik at åpent landskap beholdes i Øresvingen.

Fremmede planter ved stor lind må bekjempes.

48C) Eikelund Øre

Registrerte planter: Tistearter, svever, selje, smørbukk, lintorskemunn, villroser, bringebær

Fremmede planter: Kanadagullris, sibirkornell.

Tiltak: Regelmessig krattrydding og bekjempelse av kanadagullris og sibirkornell

Ørejordet barnehage vil 2018 etablere humlekasser inne i barnehage. I 2019 planlegges det etablert en blomstereng rett på utsiden av barnehagen.

Gjennom sommer 2018 registeres hva som er av vegetasjon på arealet hvor blomstereng planlegges etablert.

49) Mossebakken område langs innfartsveien - Skjøtselssområde A

Registrerte planter: Selje, hestehov bringebær, legesteinkløver, tistelarter, hvitkløver, rødkløver, svever, løvetann, hestehov, blåbær, tyttebær

Fremmede planter: Kanadagullris.

Tiltak: Opprettholde åpent landskap med blomstereng og enkelte innslag av trær.

Langs innfartsveien hvor det ble hogd ut i forbindelse med etablering av fjernvarme 2015.
Første året var det svart jord mens det andre året vandret inn mange planter som er viktig for pollinerende insekter.

49B) Sykkel/gangvei mellom Gjerrebogen og Nøkkeland – Kantslått C
Gangvei på nedsiden av eneboliger Per Gynt.
Registrerte planter: Løvetann, bringebær, selje, rogn, blåbær, hyll, villmoreller, bjørnebær, geiterams

Mossebakken til Hellen

Registrerte planter: Selje, villmoreller, lind, løvetann, lønn, markjordbær, fuglevikke, røsslyng, blåbær, tyttebær, mjørdurt, geiterams

Strekning nedsiden av eneboliger Peer Gynt

Registrerte planter: Løvetann, bringebær, selje, rogn, blåbær, villmoreller, bjørnebær, geiterams.

Strekning Kambo til Skredderåsen

Registrerte planter: Dauvnesle, rogn, geitrams, bringebær, villmoreller, markjordbær, løvetann, selje, hyll, mjørdurt, villroser, rødkløver.

Fremmede planter: Langs hele strekningen er det registrert bestander av kanadagullris.

Tiltak: Bekjempe kanadagullris.

50) Dillingøya – langs vei

Registrerte planter: Bringebær, bjørnebær, tistelarter, løvetann, hestehov, lønn, prestekrage, rødkløver, selje, rogn, tyttebær, blåbær, skogmarimjele, sverdlilje, svever.

Parker, nærmiljøanlegg, lekeplasser.

I gater og parker, nærmiljøanlegg og lekeplasser er det begrenset innslag av ville planter.

Registreringen som er foretatt er i hovedsak:

- Trær og busker som er viktige for pollinerende insekter.
- Humlebed og humlekasser.
- Fremmede planter.

Nesparken er på grunn av sin spesielle vegetasjon med blanding av naturarealer og kultiverte områder lagt inn under skjøtselsområde A.

Humlekasser utenfor Bylab i Dronningens gate. Foto: Cecilie Kildahl

Generelle tiltak anleggene:

- Bruk av giftstoffer ble faset ut i 2016 og ugrasbekjempelse foregår i dag manuelt og ved Heatweed.
- Utplassering av blomsterkasser med planter som er viktige for pollinerende insekter
- Omlegging av anlegg.
- Bekjempelse av kanadagullris og rosa rugosa.

51) Lekepark Kirketorget

Trær for pollinerende insekter: Lønn, lind og svenskeasal.

Utplassert blomsterkasser med planter som er viktige for pollinerende insekter.

Barnehagebarn deltar i utplanting i humlekassene som på Kirketorget. Foto Cecilie Kildahl

52) Kirkeparken

Trær for pollinerende insekter: Lønn, lind.

Busker for pollinerende insekter: Rododendron.

I plen: Løvetann.

53) Rådhusparken

Trær for pollinerende insekter: Lønn, lind, hestekastanje.

I plen: Løvetann og partier med krokus.

Blomsterbed.

Tiltak: Ingen spesielle

Inngangsparti Rådhus

Trær for pollinerende insekter: Kirsebærtre.

Plantekasser i borggården.

Tiltak: Fjerne roser og så lave solsikker 2018

54) Tollboden/Sundbryggeparken/strandpromenade

Trær for pollinerende insekter: Lind, små frukttrær ved lekeplass

Busker for pollinerende insekter: Cotoneaster, rognspirea (langs jernbanen)

Tiltak: Det er utplassert blomsterkasser med planter som er viktige for pollinerende insekter langs promenade i 2017.

55) Birkeparken

Trær for pollinerende insekter: Hestekastanje og lønn.

I plen: Løvetann.

Tiltak: Ingen spesielle.

Hestekastanje (*Aesculus hippocastanum*) som er plantet flere steder i byen er viktig for humler.

Andre trær viktige trær for humler og pollinerende busker som vokser i hager og gateløp: Selje, kirsebær, rogn, svenskeasal, lønn, lind, robina

56) Nordre jernbaneovergang/Storgata/Våren

Busker for pollinerende insekter: Snøbær

Tiltak: Sette ut planteurner i 2018

57) Basartaket/politistasjon

Trær for pollinerende insekter: Lind, lønn, svenskeasal, kirsebær

Busker for pollinerende insekter: Cotoneaster, spirea

I plen: Løvetann

Tiltak: Sette ut blomsterurner i 2018

58) Parkeringsplass ved rundkjøring Kransen/Skoggata

Trær for pollinerende insekter: Lind, robinia

Blomsterkasser på fortau:

Tiltak: Ingen spesielle

59) Jernbaneskråningen

Trær for pollinerende insekter: Lønn, hestekastanje

Fremmede planter: Rosa rugosa

Tiltak: Fjerne rosa rugosa og annet kratt. Etablere busker for pollinerende insekter

60) Strandgata/havna

Trær for pollinerende insekter: Svenskeasal, hestekastanje på hjørne ved Stengata og trerekke i midtrabatt utover havna.

Blomsterurner.

Tiltak: Ingen spesielle.

61) Jeløygata – Beplantning ved Rådhusbroen

Trær for pollinerende insekter: Lind, hestekastanje

Busker for pollinerende insekter: Klokkebusk

Tiltak: Skråning rehabiliteres 2018.

62) Kanalparken

Trær for pollinerende insekter: Lønn, Lind.

Busker for pollinerende insekter: Rododendron, Spiraea japonica «Little princess».

Plen: Løvetann.

Tiltak: Rosa rugosa i skråningene ved kanalbroen er fjernet og erstattet med Spiraea japonica «Little princess».

Rhododendron er en populær plante for humler. I parkene har vi store bestander av planten i Kanalparken og Kirkeparken.

Andre busker som er viktige for pollinerende busker i våre parker er bl. annet: Spiraea japonica «little princess», cotoneaster, klokkebusk, snøbær, sargenteple, svartsurbær

63) Park mellom Fjordveien og Moss kirkegård

Trær for pollinerende insekter: Lønn og svenskeasal.

Busker for pollinerende insekter: Spiraea japonica «little princess».

Plen: Løvetann.

Tiltak: Ingen spesielle.

64) Vogtsgate

Trær for pollinerende insekter: Rogn og lønn

Busker for pollinerende insekter: Cotoneaster

Humlebed.

Graseng: Løvetann.

Tiltak: Ingen spesielle.

65) Løkkegata/skolegata/ Fridjof Nansensgate

Trær for pollinerende insekter: Lønn og lind.

Busker for pollinerende insekter: Japanspirea, cotoneaster.

Plen: Løvetann.

Tiltak: Ingen spesielle.

66) Sandløkka - MKE

Trær for pollinerende insekter: Lind og svenskeasal.

Busker for pollinerende insekter: Buskkaprifol.

Svartelistede planter: Rosa rugosa.

Tiltak: Fjerne rosa rugosa.

67) Moss Kirkegård

Trær for pollinerende insekter: Lind, lønn og svenskeasal.

Busker for pollinerende insekter: Hagtorn, spirea.

Blomster: Blomster på gravsteder – mange humlevennlig.

Plen: Løvetann.

Tiltak: Ingen spesielle.

68) Malakofftoppen

Trær for pollinerende insekter: Svenskeasal, lønn og selje.

Busker for pollinerende insekter: Fagerbusk, gullbusk, japansk eldkvede og spirea.

Plen: Løvetann.

Svartelistede planter: Rosa rugosa.

Tiltak: Fjerne rosa rugosa.

69) Kong Haakons plass

Trær for pollinerende insekter: Ingen i parken men på motsatt side av Vogts gate rekke med lønn.

Busker for pollinerende insekter: Spirea og rododendron.

Plen: Løvetann.

Tiltak: Ingen spesielle.

70) Skoggata

Trær for pollinerende insekter: Lind, akasie, hestekastanje mot Kirkegata.

Tiltak: Bytte ut blomsterkasser.

71) Torggata

Trær for pollinerende insekter: Lind.

Busker for pollinerende insekter: Gyvel.

Tiltak: Vurdere om det er behov for utskifting i beplantning.

72) Rakrysset

Trær for pollinerende insekter: Hestekastanje.

Plen: Løvetann.

Tiltak: Ingen spesielle.

73) Melløsparken

Trær for pollinerende insekter: Lind, lønn.

Busker for pollinerende insekter: Spirea, snøbær, cotoneaster sargentepale.

Plen: Løvetann.

Tiltak: Ingen spesielle.

74) Reierbingen

Trær for pollinerende insekter: Lønn, Svenskeasal

Busker for pollinerende insekter: Cotoneaster, buskkaprifol, spirea

Plen: Løvetann.

Tiltak: Ingen spesielle.

75) Martin Lingesvei

Trær for pollinerende insekter: Svenskeasal.

Plen: Løvetann.

Tiltak: Ingen spesielle.

76) Kallumveien

Trær for pollinerende insekter: Kirsebær.

Plen: Løvetann.

Tiltak: Ingen spesielle – er rehabilitert - bjørker fjernet og plantet kirsebærtrær.

77) Osloveien (Mellom Tigerplassen og Verket)

Trær for pollinerende insekter: Selje.

Fremmede planter: Rosa rugosa.

I plen: Løvetann.

Tiltak: Fjerne rosa rugosa, Vurdere å plante trerekke med rogn eller kirsebær, krokus i plen.

78) Varnaveien

Trær for pollinerende insekter: Rekke med lind. Hestekastanje ved rundkjøring i øst.

Busker for pollinerende insekter: Svartsurbær, japanspirea, rognspirea.

Grøftekant mellom sykkelvei og vei: Rødkløver, løvetann.

Tiltak: Kantslått i grønnekanter.

79) Torderødparken - MKE

Trær for pollinerende insekter: Lind og lønn

Busker for pollinerende insekter: Rododendron

Plen: Løvetann.

Fremmede planter: Parkslirekne

Tiltak: Bekjempe parkslirekne.

Parken skal rehabiliteres for ca. 500 000 fram mot byjubileet. Beplantninger vil bli vurdert i forhold til stilart for anlegget

Tidsriktige planter er prioritert som også er viktige planter for pollinerende insekter vil også bli plantet inn.

80) Hoppern skole - MKE

Trær for pollinerende insekter: Svenskeasal.

Plen: Løvetann.

Tiltak: "Nye Hoppern skole" skal BREEAM - sertifiseres. Et av tiltakene er etablering av 1200m2 med artsrik blomstereng.

Planlegging av prosjektet: INSITU – landskapsarkitekter – Åsa Hjort.

Utfører: Vibekke Corneliussen.

Anleggsgartner: Prolandskap AS.

vibekke@prolandskap.no

Mob: 95 28 79 95 Tel. 69 87 87 96.

81) Tronvikstranda

Trær for pollinerende insekter: Lind

Busker for pollinerende insekter: Tindved.

Fremmede planter: Rosa rugosa, liten bestan med parkslirekne

Plen: Løvetann.

Tiltak: Klipping av plenareal tilpasses blomstring på eng forsommer.

Mesteparten av rosa rugosa er fjernet. men det gjenstår noen mindre beplantninger.

som må fjernes.

Bekjempelse av parkslirekne iverksettes

82) Torsgate

Trær for pollinerende insekter: Lind.

Plen: Løvetann.

Tiltak: Etablere blomstereng i sørlig del av området.

83) Orkerødparken

Trær for pollinerende insekter: Lind.

Tiltak: Plante inn humlevennlige busker

84) Jeløy Kirkegård

Trær for pollinerende insekter: Lind, lønn og svenskeasal.

Plen: Løvetann.

Tiltak: Ingen spesielle.

85) Glassverkparken

Trær for pollinerende insekter: Lønn.

Busker for pollinerende insekter: Klokkebusk.

Plen: Løvetann.

Tiltak: Ingen spesielle.

86) Storebro

Trær for pollinerende insekter: Lønn, hestekastanje, lind.

Busker for pollinerende insekter: Rognspirea.

Plen: Løvetann.

Tiltak: Ingen spesielle.

Hvis ikke annet er oppgitt, foto: FIH

